

Het succes van Franstalige lijsten in de Vlaamse Rand bij de federale en regionale verkiezingen van 2014

Gert-Jan Put

KU Leuven, VIVES,
Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen

Bart Maddens

KU Leuven, Instituut voor de Overheid,
Faculteit Sociale Wetenschappen

KADER

De Vlaamse Rand wordt door de Vlaamse overheid gedefinieerd als “de groep van 19 gemeenten die grenzen aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of aan één van de faciliteitengemeenten” (zie Figuur 1). Zes van deze gemeenten bieden taalfaciliteiten aan: Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppem.¹

Deze VIVES-briefing analyseert de electorale verfransing² in de Vlaamse Rand bij de verkiezingen van 2014. Dit waren de eerste Kamerverkiezingen na de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, met een bijzondere regeling voor de **zes faciliteitengemeenten in de Rand die samen het nieuwe kieskanton Sint-Genesius-Rode vormen**. Kiezers in dit kanton kunnen sinds 2014 stemmen op lijsten **van de kieskring Vlaams-Brabant of op lijsten van de kieskring Brussel-Hoofdstad**. Voor de verkiezing van het Vlaams Parlement veranderde er niets aan de institutionele situatie.



Figuur 1: De 19 gemeenten van de Vlaamse Rand, opgesplitst in faciliteiten- en niet-faciliteitengemeenten.

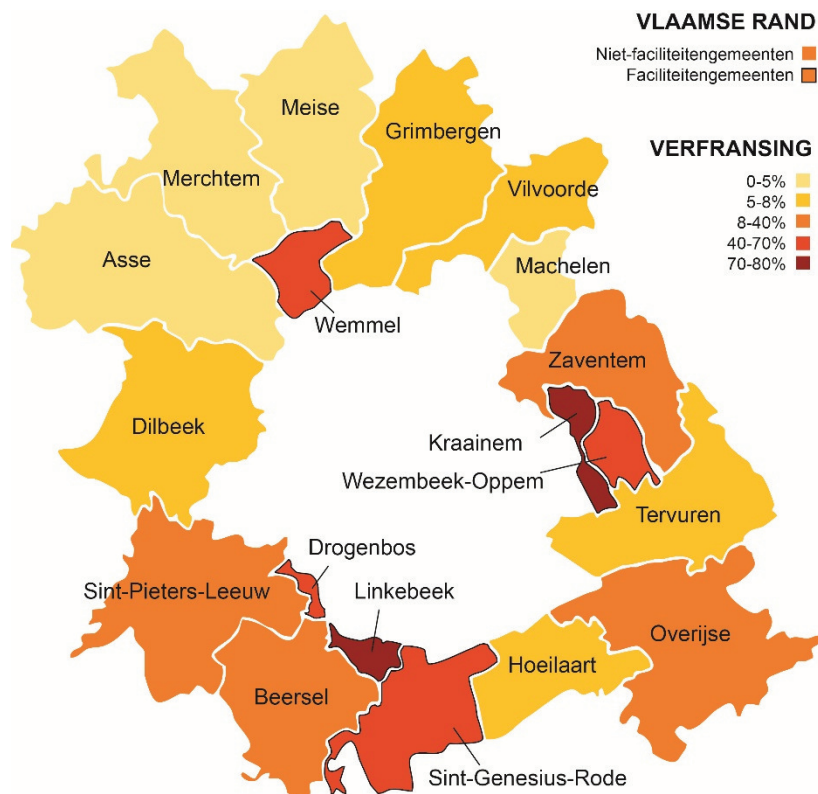
¹ Zie: <http://www.vlaamserand.be/vlaamse-rand/19-gemeenten>

² Verfransing is een term die in eerder politiek-wetenschappelijk onderzoek werd gebruikt om te verwijzen naar de Franstalige aanwezigheid in de Vlaamse Rand. Electorale verfransing beschrijft het stemmenpercentage voor

Franstalige partijen bij verkiezingen in deze 19 gemeenten. Zie: F. WILLE en K. DESCHOUWER, “Tussen kretten en gefluister. Verkiezingen en verfransing in de Vlaamse Rand” in *Samenleving en politiek*, (2006), 9, pp. 39-45.; W. FREES, “Electorale verfransing van de Vlaamse Rand rond Brussel: feit of fictie?”, *VIVES-briefing*, (2011).

BELANGRIJKSTE RESULTATEN

1. Bij de Kamerverkiezing van 2014 werd **14,5% van de geldige stemmen in de Vlaamse Rand uitgebracht op Franstalige lijsten**. Binnen de 6 faciliteitengemeenten die samen het nieuwe kieskanton Sint-Genesius-Rode vormen, was dat 62,4%.
2. In deze cijfers zijn de stemmen inbegrepen die in het kieskanton Sint-Genesius-Rode werden uitgebracht op lijsten van de kieskring Brussel-hoofdstad. **64,9% van de kiezers in dat kanton stemde voor een Brusselse lijst**. Het grootste deel daarvan, **88,8%, ging naar Franstalige lijsten** in Brussel, maar ook een niet onbelangrijk aantal stemmen – **8,7%** – **ging naar Vlaamse lijsten in Brussel**. Het valt op dat relatief veel N-VA- en Vlaams-Belang-kiezers in kieskanton Sint-Genesius-Rode op de Brusselse lijst van hun partij hebben gestemd. Deze stemmen kunnen, gezien de recente peilingen, N-VA helpen om als enige Vlaamse partij een zetel te halen in de kieskring Brussel-Hoofdstad bij de volgende Kamerverkiezing in 2019.
3. In Figuur 2 wordt een overzicht gegeven van de stemmen voor Franstalige lijsten in de Brusselse Rand tijdens de Kamerverkiezingen van 2014. **De electorale verfransing is het sterkst in Linkebeek en Kraainem, waar drie op de vier kiezers op Franstalige lijsten stemden**. In Asse, Merchtem, Meise en Machelen is het aantal stemmen voor Franstalige lijsten met minder dan 5% het laagst.
4. **De federale verkiezingen van 2007 waren het hoogtepunt van de electorale verfransing**: meer dan 1 op de 5 kiezers



Figuur 2: Electorale verfransing in de negentien Vlaamse Randgemeenten bij de Kamerverkiezingen van 2014

(21,2%) uit het **arrondissement Halle-Vilvoorde** stemde toen op een Franstalige lijst voor de Kamer. In 2010 bleef dit min of meer constant op 20,8%. **In 2014 viel dit met de helft terug naar 9,2%.** Die daling is voornamelijk het gevolg van het **veel kleinere aanbod aan Franstalige partijen.** Buiten de faciliteitengemeenten konden de Franstaligen in de Rand enkel voor het FDF stemmen.

5. Alhoewel de politieke en institutionele setting ongewijzigd bleef **voor het Vlaams Parlement, daalde ook hier het aantal Franstalige stemmen** (in casu voor het Union des Francophones) in arrondissement Halle-Vilvoorde **van 12,3% in 2009 naar 8,8% in 2014.** Wellicht komt dit door de lagere zichtbaarheid van de Franstalige partijen als gevolg van de splitsing van BHV.

INLEIDING

De splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde heeft de electorale situatie in de Vlaamse Rand rond Brussel grondig gewijzigd. In hoeverre heeft die splitsing nu geleid tot een daling van het aantal Franstalige stemmen in de Rand? Om daarop te kunnen antwoorden moeten we eerst de verkiezingstechnische en politieke implicaties van de zesde staatshervorming in de Rand wat nader bekijken. Daaruit zal blijken dat een vergelijking van het verkiezingsresultaat van 2014 met dat van vorige verkiezingen niet voor de hand ligt. Wel kunnen we, dankzij het feit dat de verkiezingsresultaten in 2014 voor het eerst beschikbaar waren op gemeentelijk niveau, de huidige electorale verfransing in de Rand gedetailleerd in kaart brengen. Dat is het eerste luik van de analyse hieronder. Maar om de electorale verfransing rond Brussel bij de verkiezingen van 2014 te kunnen vergelijken met vorige verkiezingen moeten we overstappen naar een hoger niveau, namelijk dat van het arrondissement Halle-Vilvoorde en de kieskring Vlaams-Brabant. Dat is het tweede luik van de analyse.

DE INSTITUTIONELE SITUATIE IN DE RAND NA DE ZESDE STAATSHERVORMING

Het vlinderakkoord van oktober 2011 voorziet in de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV) in een kieskring Brussel-Hoofdstad en een kieskring Vlaams-Brabant voor de verkiezingen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.³ Met deze oplossing is het niet langer mogelijk voor Franstalige inwoners van Halle-Vilvoorde om te stemmen voor lijsten in Brussel.

Een belangrijke uitzondering wordt gemaakt voor de zes faciliteitengemeenten in de Vlaamse Rand: Wemmel, Kraainem, Wezembeek-Oppeem, Drogenbos, Linkebeek en Sint-Genesius-Rode. Deze gemeenten vormen vanaf de verkiezingen van 2014 het nieuwe kieskanton Sint-Genesius-Rode, waar stemgerechtigden de keuze hebben om een stem uit te brengen voor lijsten in de kieskring Brussel-Hoofdstad of de kieskring Vlaams-Brabant. In de zes faciliteitengemeenten wordt daartoe een dubbele kiesbrief gebruikt, met zowel de lijsten van de kieskring Vlaams-Brabant als die van de kieskring Brussel-Hoofdstad. Kiezers die een stem willen uitbrengen op een Brusselse lijst hoeven zich met andere woorden niet naar Brussel te verplaatsen.⁴

³ Deze briefing focust uitsluitend op de federale en regionale verkiezingen en niet op de verkiezing van het Europees Parlement.

⁴ Dit systeem doet denken aan de situatie van Franstalige kiezers in Voeren en Nederlandstalige kiezers in Komen-Waasten, die de mogelijkheid hebben om een stem uit te brengen in respectievelijk Aubel in de provincie Luik en Heuvelland in West-Vlaanderen. Een belangrijk verschil is

dat zij zich wel moeten verplaatsen naar een stembureau in Aubel en Heuvelland op de verkiezingsdag. Een tweede verschil is dat er uit de officiële verkiezingsresultaten niet valt af te leiden hoeveel kiezers uit Voeren en Komen-Waasten hiervan gebruikgemaakt hebben. Voor de kiezers uit het nieuwe kieskanton Sint-Genesius-Rode is dat wel het geval.

Verkiezingstechnisch en politiek heeft dit een nogal **complexe situatie** gecreëerd die we hierna puntsgewijs samenvatten.

1. De **stemmen op Brusselse lijsten in het nieuwe kanton Sint-Genesius-Rode worden samengeteld met de stemmen uitgebracht in Brussel**. In de officiële verkiezingsresultaten vinden we deze stemmen terug bij het resultaat voor de kieskring Brussel-Hoofdstad onder de rubriek 'stemmen uitgebracht in het kanton Sint-Genesius-Rode'. Vreemd genoeg worden deze stemmen niet meegerekend bij de 'neergelegde stemmen' in het kanton Sint-Genesius-Rode, waardoor het officiële opkomstcijfer in dit kanton artificieel laag is met 36,8%. In werkelijkheid bedraagt het 89,3%, rekening houdend met de op Brusselse lijsten uitgebrachte stemmen.
2. De creatie van dit nieuwe kanton Sint-Genesius-Rode impliceerde een **wijziging van de kantongrenzen in Halle-Vilvoorde**. Meer bepaald werden de kantons Halle, Zaventem en Meise kleiner. Dit bemoeilijkt een historische vergelijking van de resultaten op kantonniveau.
3. Vanaf 2014 zijn er **voor het eerst voor alle verkiezingen resultaten beschikbaar op gemeenteniveau, voordien was dat enkel op kantonniveau**. Dit betekent dat we de electorale verfransing voor 2014 per gemeente in kaart kunnen brengen, en ook voor de Rand als geheel, maar we kunnen dat resultaat niet vergelijken met vorige verkiezingen. De **grenzen van de kantons rond Brussel komen niet overeen met de**

grenzen van de Rand. Tervuren, bijvoorbeeld, behoort tot het kanton Leuven. Dit impliceert dat we het verkiezingsresultaat voor de Rand niet kunnen kennen op basis van de kantons.

4. Het FDF is de enige Franstalige partij die bij de Kamerverkiezingen van 2014 lijsten indiende voor zowel kieskring Vlaams-Brabant als kieskring Brussel-Hoofdstad.⁵ Dit betekent dus dat **FDF-kiezers in het kanton Sint-Genesius-Rode de keuze hadden om te kiezen voor de Brusselse of Vlaams-Brabantse lijst van hun partij**. Hetzelfde geldt voor de kiezers van de Vlaamse partijen. Ook zij kunnen op twee manieren voor hun partij stemmen: op een Vlaams-Brabantse of op een Brusselse lijst. Enkel **wie wil stemmen voor een Franstalige partij buiten het FDF is verplicht om een stem uit te brengen op een Brusselse lijst**. Om het echte resultaat van de partijen in het kieskanton Sint-Genesius-Rode te kennen moeten we de stemmen uitgebracht op Brusselse lijsten en die op Vlaams-Brabantse lijsten samentellen. Het aantal Franstalige stemmen in dat kanton is het aantal stemmen op Franstalige lijsten in Brussel plus het aantal stemmen op de FDF-lijst van Vlaams-Brabant.
5. Doordat het FDF voor de Kamer een lijst indiende in de kieskring Vlaams-Brabant kunnen **ook de kiezers van de vroegere kieskring Leuven voor het FDF stemmen**. Het was de eerste keer sinds de verkiezingen van 1985 dat kiezers van de kieskring Leuven bij de Kamerverkiezingen voor een

⁵ De Parti Populaire kwam in Vlaams-Brabant op met een unitaire lijst en behaalde 0,3% van de stemmen.

Franstalige partij konden stemmen. De kans dat het FDF in de kieskring Vlaams-Brabant een zetel haalt is bijzonder klein.

6. **Voor de verkiezing van het Vlaams Parlement veranderde er in 2014 niets aan de institutionele setting**, afgezien van de herindeling van de kantons in de Rand. Net zoals voordien was het in de hele provinciale kieskring Vlaams-Brabant mogelijk om voor het Union des Francophones (UF) te stemmen, de Franstalige eenheidslijst die met Christian Van Eyken traditioneel een verkozene heeft in het Vlaams Parlement.

DE ELECTORALE VERFRANSING IN DE RAND IN 2014

Hoeveel procent van de geldige stemmen in de Vlaamse Rand werd bij de verkiezingen van 2014 uitgebracht voor Franstalige lijsten? Tabel 1 toont de resultaten voor de volledige Vlaamse Rand, de 6 faciliteitengemeenten (kanton Sint-Genesius-Rode) en de 13 niet-faciliteitengemeenten. Voor de Kamerverkiezingen baseren we ons op het aantal geldige stemmen in de 19 Randgemeenten én de stemmen voor Brusselse lijsten in kanton Sint-Genesius-Rode. **14,5%** van de geldige stemmen in de Vlaamse Rand ging naar Franstalige lijsten.

	Kamer	Vlaams Parlement
Faciliteitengemeenten	62,4%	41,7%
Niet-faciliteitengemeenten	5,9%	8,9%
Volledige Vlaamse Rand	14,5%	13,9%

Tabel 1: Percentage Franstalige stemmen in de Vlaamse Rand in 2014.

Dit percentage varieert sterk wanneer we de resultaten opsplitsen over faciliteiten- en niet-faciliteitengemeenten. Terwijl in de 13 niet-faciliteitengemeenten van de Rand **5,9%** kiezers heeft gestemd voor een Franstalige lijst, is dat binnen de 6 faciliteitengemeenten **62,4%**.

Bij de verkiezing van het **Vlaams Parlement** berekenen we eenvoudigweg het percentage stemmen uitgebracht voor het Union des Francophones (UF), de enige Franstalige lijst in de kieskring Vlaams-Brabant. Met **13,9%** ligt de electorale verfransing in de Vlaamse Randgemeenten in de buurt van het niveau bij de Kamerverkiezing.

Opnieuw ligt dit cijfer een stuk **hoger in de 6 faciliteitengemeenten met 41,7%** dan in de **13 niet-faciliteitengemeenten (8,9%)**.

Tabel 2 geeft het algemeen verkiezingsresultaat weer in de 6 faciliteitengemeenten, de 13 niet-faciliteitengemeenten en tot slot de volledige Vlaamse Rand. De 'werkelijke' electorale verhoudingen in het kanton Sint-Genesius-Rode (m.i.v. de stemmen voor Brusselse lijsten uitgebracht in de zes faciliteitengemeenten) zijn terug te vinden in de eerste cijferkolom. MR en FDF zijn de twee grootste partijen, op afstand gevolgd door OpenVld en N-VA.

	Faciliteitengemeenten	Niet-faciliteitengemeenten	Volledige Vlaamse Rand
MR	26,7%	-	4%
FDF	17%	5,9%	7,6%
OpenVld	12,8%	29,5%	27%
N-VA	10,3%	25,6%	23,3%
PS	8,3%	-	1,3%
cdH	5,9%	-	0,9%
CD&V	5,2%	13,6%	12,4%
Ecolo	4,6%	-	0,7%
Groen	3%	8,1%	7,3%
SP.a	2,8%	11,3%	10%
PVDA+	1,3%	1,6%	1,6%
Vlaams Belang	1,2%	3,8%	3,4%
PP	1%	0,6%	0,6%
Totaal	100%	100%	100%

Tabel 2: Verkiezingsresultaten van de Rand, Kamerverkiezingen 2014.

In de niet-faciliteitengemeenten zien we logischerwijze een compleet ander beeld: N-VA en OpenVld scoren tussen 25 en 30%, en **FDF haalt als enige Franstalige partij met een lijst in de kieskring Vlaams-Brabant nog 5,9%**. Op het geaggregeerde niveau van de volledig Vlaamse Rand is OpenVld de grootste partij met 27%, gevolgd door N-VA met 23,3%. De afwezigheid van lijsten in de kieskring Vlaams-Brabant zorgt ervoor dat alle Franstalige partijen, uitgezonderd het FDF, minder dan 5% van de stemmen halen in de 19 randgemeenten.

In het kieskanton Sint-Genesius-Rode heeft 64,9% van de kiezers voor een Brusselse lijst gestemd. Dat zijn voor het overgrote deel stemmen voor Franstalige lijsten (88,8%).⁶ Maar toch werd een niet onbelangrijk deel van

deze stemmen (8,7%) uitgebracht op Vlaamse lijsten in Brussel.⁷ In absolute cijfers gaat het om 1.983 stemmen. **Van alle Vlaamse stemmen in Sint-Genesius-Rode werd 15,9% uitgebracht op een Brusselse lijst**, en 84,1% op een lijst in de kieskring Vlaams-Brabant. **Van alle Franstalige stemmen werd 91,8% op een Brusselse lijst uitgebracht**, en 8,2% op een Vlaams-Brabantse lijst (namelijk het FDF).

⁶ Als we PP en PVDA+ meetellen als Franstalige lijsten stijgt dit percentage tot 91,3%.

⁷ De overige 2,5% waren stemmen voor PP en PVDA+ die we beschouwen als unitaire lijsten. Hoewel de lijst van

Ecolo in Brussel-Hoofdstad ook een aantal Nederlandstalige kandidaten telde, wordt deze bij de Franstalige lijsten gerekend vanwege het partijlabel 'Ecolo'.

Dat toch nog **8,2% van de Franstaligen op de FDF-lijst van Vlaams-Brabant stemt in de plaats van op de FDF-lijst in Brussel is merkwaardig**. Aangezien het FDF in Vlaams-Brabant geen schijn van kans maakte op een zetel, waren dit verloren stemmen voor de partij. Het FDF heeft effectief geprobeerd om haar kiezers in de faciliteitengemeenten zoveel mogelijk naar de Brusselse lijst te lokken. De sterke FDF-politici uit de Rand waren immers kandidaat op die Brusselse lijst. Op de tweede plaats, na Olivier Maingain, stond Véronique Caprasse, aangeduid en niet-benoemd burgemeester van Kraainem op het moment van de verkiezingen⁸ en op de derde plaats François van Hoobrouck d'Aspre, voormalig burgemeester van Wezembeek-Oppem. Maar die strategie heeft dus niet helemaal gewerkt. Het is wel mogelijk dat een aantal kiezers per vergissing voor de Vlaams-Brabantse in de plaats van voor de Brusselse FDF-lijst hebben gestemd.

Langs Vlaamse kant valt het op **dat relatief veel N-VA- en Vlaams Belang-kiezers in Sint-Genesius-Rode op de Brusselse lijst van hun partij hebben gestemd**. Bij N-VA gaat het om 23,5% van alle kiezers die een stem hebben uitgebracht op de partij in het kieskanton Sint-Genesius-Rode, bij Vlaams Belang zelfs om 32%. Aangezien beide partijen weinig kans hadden om in Brussel de kiesdrempel te halen waren ook dit verloren stemmen en gaat het hier waarschijnlijk om een vergissing.

Het is echter ook mogelijk dat sommige van deze kiezers vanuit een **Vlaamsgezinde reflex** op een Brusselse lijst hebben gestemd, namelijk om de positie van de Brusselse Vlamingen

symbolisch te versterken. In de toekomst verandert deze situatie misschien: volgens recente opiniepeilingen zou de N-VA in 2019 wel de 5%-kiesdrempel kunnen halen in Brussel.⁹ De partij zou er dan ook belang bij kunnen hebben om – net zoals het FDF – haar kiezers in Sint-Genesius-Rode naar de Brusselse lijst te lokken, vooral omdat het halen van een zetel in Brussel wellicht kantje-boordje zal zijn.

⁸ Na tussenkomst van de Raad van State werd zij in juni 2014 wel benoemd en bleef burgemeester tot december 2015.

⁹ Zie: [Peiling: N-VA groter dan CDH in Brussel](#), Belga.

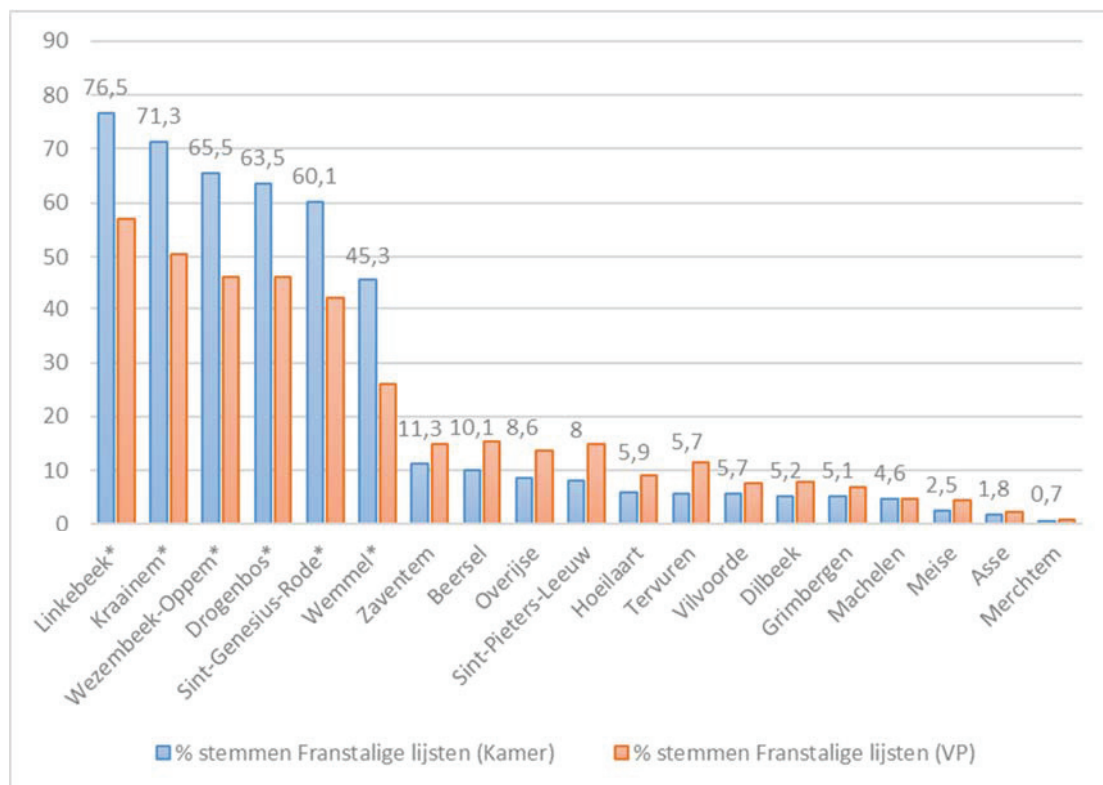
DE ELECTORALE VERFRANSING IN DE RAND IN 2014, PER GEMEENTE

De beschikbaarheid van gemeentelijke resultaten in 2014 laat toe om het succes van Franstalige lijsten in de Vlaamse Rand op een gedetailleerder niveau te analyseren. Voor het eerst kunnen we de mate van electorale verfransing bij parlementsverkiezingen **per gemeente** in kaart brengen. Figuur 3 toont het stemmenpercentage van Franstalige lijsten in de 19 Vlaamse Randgemeenten voor de verkiezing van de Kamer en het Vlaams Parlement in 2014. Voor de Kamer verrekenen we ook de stemmen voor Brusselse lijsten in het kanton Sint-Genesius-Rode.

De gemeenten staan **gerangschikt volgens verfransing** bij de Kamerverkiezingen (blauwe balk, percentages zichtbaar in grafiek). De volgorde voor het Vlaams Parlement (oranje balk) lijkt hier grotendeels mee overeen te stemmen.

Enkel in Tervuren waren er bij de verkiezing van het Vlaams Parlement (11,5%) duidelijk meer Franstalige stemmen dan bij de Kamerverkiezing (5,7%).

Met uitzondering van de zes facilitiegemeenten is het Franstalig stemmenpercentage hoger bij de Vlaamse Parlementsverkiezingen dan bij de Kamerverkiezingen. Dit is geen verrassing aangezien het UF een Franstalige eenheidslijst vormt met kandidaten van MR, FDF, cdH en PS. Bijgevolg spreekt deze lijst Franstalige kiezers met verschillende ideologische voorkeuren aan. Voor de Kamer daarentegen konden de Franstaligen, buiten de facilitiegemeenten, enkel voor het FDF stemmen. **Voor beide verkiezingen is de electorale verfransing duidelijk het sterkst in de zes facilitiegemeenten van het kieskanton Sint-Genesius-Rode** (aangegeven met een *). In Linkebeek (76,5%) en Kraainem (71,3%) stemden ongeveer drie op de vier

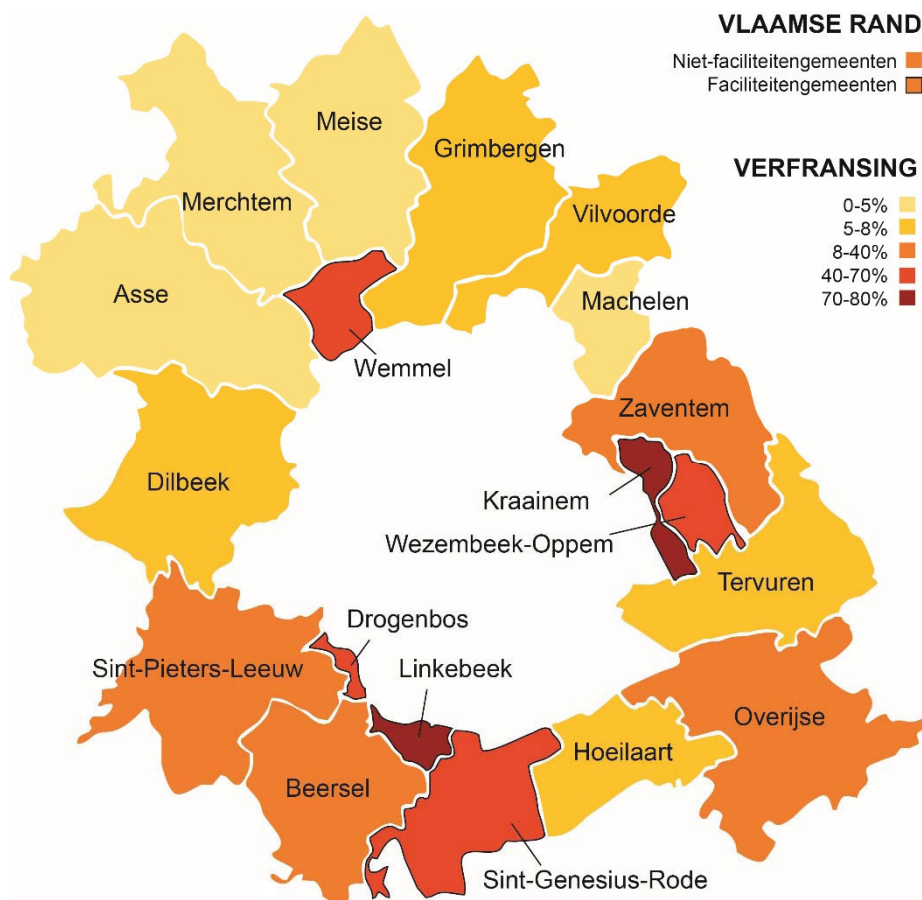


Figuur 3: Stemmenpercentage van Franstalige lijsten in de negentien Vlaamse Randgemeenten bij de verkiezing van Kamer en Vlaams Parlement in 2014.

kiezers voor een Franstalige lijst, in Wezembeek-Oppeem (65,5%) en Drogenbos (63,5%) was dat twee op de drie kiezers.

In Sint-Genesius-Rode (60,1%) en vooral Wemmel (45,3%) lag dit percentage iets lager. In de overige randgemeenten gaat het louter om FDF-stemmen. Die partij haalt enkel meer dan 10% in Zaventem en Beersel. In drie Randgemeenten ten noordoosten van het Brussels Gewest (Meise, Asse, Merchtem en Machelen) is het aantal FDF-kiezers lager dan 5%. Figuur 4 bevat de gegevens van Figuur 3 in kaartvorm, voor de Kamer. Hieruit kunnen we afleiden dat de electorale verfransing het minst sterk is ten noordwesten van Brussel, met relatief lage stemmenpercentages in Asse, Merchtem en

Meise. We zien ook dat Hoeilaart de enige randgemeente ten zuiden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is waar de Franstaligen minder dan 8% haalden.



Figuur 4: Electorale verfransing in de negentien Vlaamse Randgemeenten bij de Kamer-verkiezingen van 2014.

EVOLUTIE VAN DE ELECTORALE VERFRANSING IN HALLE-VILVOORDE EN VLAAMS-BRABANT (1995-2014)

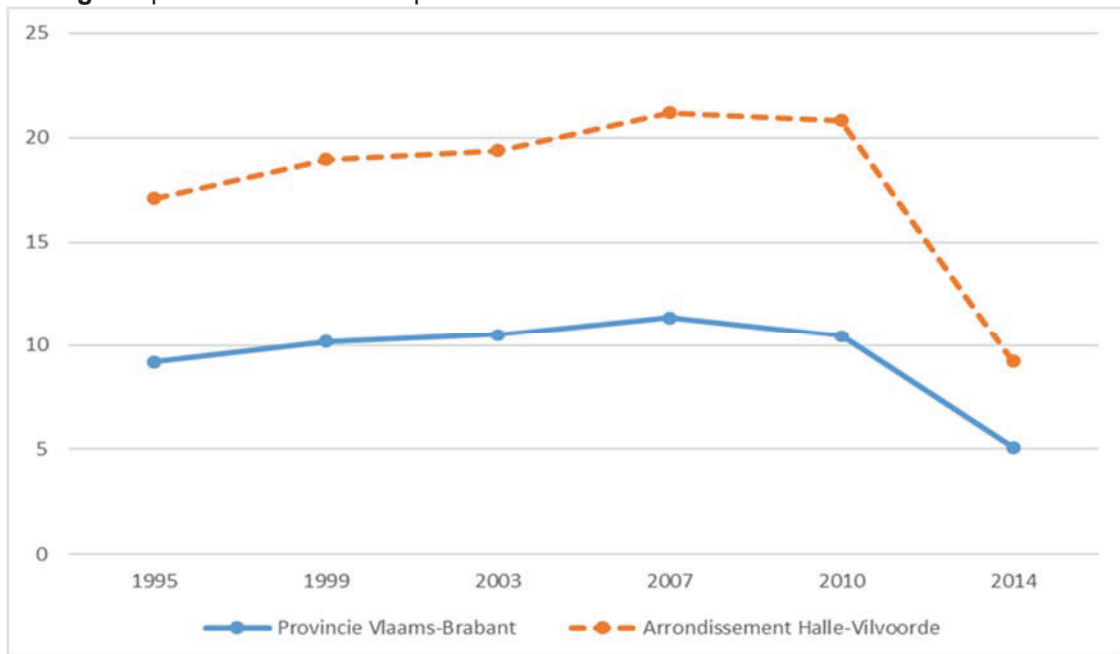
Verschillende factoren bemoeilijken een lange termijnanalyse van electorale verfransing in de Vlaams Rand. De verkiezingsresultaten zijn niet helemaal vergelijkbaar voor de beoogde onderzoeksperiode en bovendien niet beschikbaar op een voldoende gedetailleerd niveau.

Daarom zijn we genoodzaakt naar een meer geaggregeerd niveau te kijken: enerzijds het bestuurlijk **arrondissement Halle-Vilvoorde**, dat onder andere 18 van de 19 Vlaamse Randgemeenten omvat, en anderzijds het niveau van de **provincie Vlaams-Brabant**, waarmee we ook de cijfers voor de gemeente Tervuren opnemen in de berekening.

Figuur 5 toont de evolutie van het stemmenpercentage voor Franstalige lijsten bij de **Kamerverkiezingen** op het niveau van de provincie

Vlaams-Brabant en het arrondissement Halle-Vilvoorde. Hieruit blijkt dat de federale verkiezingen van **2007 beschouwd kunnen worden als het hoogtepunt van de electorale verfransing. Meer dan 1 op de 5 kiezers (21,2%) uit het arrondissement Halle-Vilvoorde stemde toen op een Franstalige lijst. In 2010 stagneerde dit cijfer (20,8%). Op het provincieniveau liggen deze percentages logischerwijze een stuk lager (11,4% in 2007 en 11,2% in 2010).**

Bij de Kamerverkiezingen van 2014 neemt het percentage Franstalige stemmen een duik. **In Halle-Vilvoorde werd nog 9,2% van de geldige stemmen uitgebracht voor een Franstalige lijst** (de stemmen uit het kanton Sint-Genesius-Rode op Brusselse lijsten inbegrepen). **In de volledige provincie Vlaams-Brabant bedraagt het percentage Franstalige stemmen nog 5,1%.¹⁰**



Figuur 5: Evolutie stemmenpercentage Franstalige lijsten in de provincie Vlaams-Brabant en het arrondissement Halle-Vilvoorde bij de Kamerverkiezingen (1995-2014).

¹⁰ De stemmen voor tweetalige lijsten, zoals de Personen-Partij (PP) en de B.U.B., werden niet meegerekend.

Kortom, **in het post-BHV tijdperk hebben de Franstalige lijsten slechts minder dan 50% van hun electoraal vermogen van 2007 en 2010 kunnen behouden.** Maar dat is ook het gevolg van het feit dat enkel het FDF een lijst heeft ingediend in Vlaams-Brabant. Hadden ook de andere Franstalige partijen dat gedaan, dan zou het verlies aan Franstalige stemmen voor de Kamer kleiner geweest zijn.

De daling van het aantal Franstalige stemmen kan echter ook in beperkte mate te wijten zijn aan **praktische problemen in het kanton Sint-Genesius-Rode.** Het **aantal blanco en ongeldige stemmen in deze zes gemeenten lag bijzonder hoog op 9,4%.** Ter vergelijking: op niveau van het Rijk bedroeg het percentage blanco en ongeldige stemmen in 2014 5,8%. Opvallend is dat dit vooral in de gemeenten waar er nog niet elektronisch gestemd werd bijzonder hoog opliep. Een vrederechter uit het nieuwe kieskanton vermoedt dat veel kiezers zich vergist hebben bij het invullen van de dubbele stembrief.¹¹ Het is mogelijk dat niet iedereen begreep slechts te mogen stemmen voor hetzij een Brusselse, hetzij een Vlaams-Brabantse lijst.

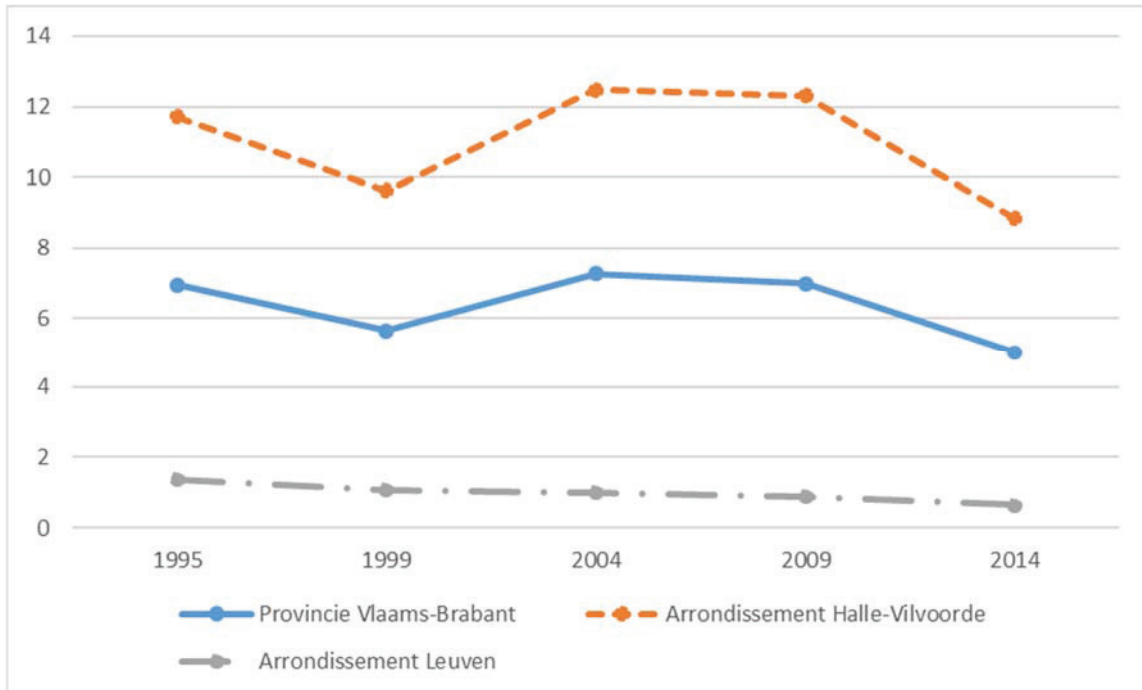
Er waren ook problemen met de grootte van de stembrief, waarop in totaal 33 kandidatenlijsten (11 lijsten voor de kieskring Vlaams-Brabant en 22 lijsten voor de kieskring Brussel-Hoofdstad) gedrukt stonden. Dit maakte het niet bepaald evident om de stembrief volledig en overzichtelijk te kunnen bekijken, en bovendien was het touwtje waaraan het potlood werd bevestigd soms te kort om een stem te kunnen uitbren-

gen.¹² **Als gevolg van al deze praktische problemen kunnen een aantal Franstalige stemmen verloren zijn gegaan.**

Als de daling van de electorale verfransing in 2014 louter te wijten was aan het gebrek aan politiek aanbod voor de Franstaligen in Vlaams-Brabant ten gevolge van de splitsing van BHV, en in mindere mate aan praktische factoren, dan zouden we verwachten dat er voor het Vlaams Parlement niets verandert. Want voor die verkiezing bleef alles bij het oude. Toch tekent er zich ook voor het Vlaams Parlement een substantiële daling af op beide niveaus (Figuur 6). **In Halle-Vilvoorde daalt het procent UF-stemmen van 12,3% in 2009 naar 8,8% in 2014, in het arrondissement Leuven van 0,9% in 2009 naar 0,7% in 2014.** In Vlaams-Brabant als geheel ging het om een daling van 7% naar 5%. Het is duidelijk dat deze daling in UF-stemmen zich vooral concentreerde in Halle-Vilvoorde.

¹¹ X (30.05.2014), Sterke twijfels over uitslagen kanton Rode, Het Nieuwsblad.

¹² X (30.05.2014), Sterke twijfels over uitslagen kanton Rode, Het Nieuwsblad.



Figuur 6: Evolutie stemmenpercentage Franstalige lijsten in de provincie Vlaams-Brabant en het arrondissement Halle-Vilvoorde bij de Vlaamse Parlementsverkiezingen (1995-2014).

Nog nooit sinds de eerste verkiezing in 1995 haalde het UF zo weinig stemmen. Dit kan voor een stuk te maken hebben met de politieke perikelen rond de UF-lijst in de aanloop naar de verkiezingen.¹³ Toch lijkt het aannemelijk dat dit ook een gevolg is van de splitsing van BHV voor de Kamer. Als gevolg daarvan waren de Franstalige partijen en de Franstalige politiek in het

algemeen minder prominent aanwezig in het arrondissement Halle-Vilvoorde, wat ertoe geleid kan hebben dat ook het UF naar het achterplan verschoof, ook voor Franstalige kiezers.

¹³ X (25.03.2014), Il est temps de boucler la liste Union des francophones, La Libre.



VLAAMS INSTITUUT VOOR ECONOMIE EN SAMENLEVING
WAAISTRAAT 6 - BUS 3550
3000 LEUVEN, BELGIË



Gert-Jan Put
KU Leuven
gertjan.put@kuleuven.be
016 37 23 88



Bart Maddens
KU Leuven
bart.maddens@kuleuven.be
016 32 32 60

De VIVES Briefings stellen zich tot doel het debat over de economische en maatschappelijke ontwikkeling van regio's te stofferen. Dit doen ze door middel van korte bijdragen van de hand van eigen en geaffilieerde onderzoekers. De briefings zijn veelal gebaseerd op lopend fundamenteel onderzoek.

Een elektronische versie van de briefings is beschikbaar op de VIVES-website:
<https://feb.kuleuven.be/VIVES>